

NARODNI DNEVNIK

Škoda vsak dan spolne, hvarne, nedolžne in pravične.

Škoda naročnika: V Ljubljani in po pošti: Dn. 20, inosemstvo Dn. 20.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

EDMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 18.

TELEFON ŠTEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 2.

Kakopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Pisemenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem šek. uradu štev. 18.638.

Pokažite kaj znate.

Z italijansko-albansko pogodbo je zopet enkrat v vsej ostroti razgrnjeno ja-dransko vprašanje z vsemi svojimi da-lekosežnimi posledicami. Ali ostane Ju-goslavija gospodarsko in politično čisto neodvisna država, ali postane pa samo italijanska kolonija za vedno bolj prodi-rajočo italijansko trgovino in industrijo. Ali bo Jugoslavija sama izkoriščala svo-je naravne zaklade, ali pa bo plačevala Italiji pristojbino za prekomorsko trgo-vino, pa čeprav ima Jugoslavija sijajna pristanišča in najboljše mornarje na sve-tu. Ali bo izvedla Jugoslavija svojo hi-storično nalogo in postala jedro nujno potrebne balkanske federacije, ali pa bo na razvalinah gospodarsko-samostojne jugoslavije nastala vlada Italije nad vsem Balkanom.

Za vsa ta vprašanja gre in ne samo danes, temveč tudi že v onih časih, ko je bil podpisan londonski pakt in ko je Italija pred vsem svetom izjavila, da smatra ves Balkan kot svojo interesno sfero, kot svojo bodočo kolonijo. Jugo-slovani ob Jadranskem morju so to iz-javo Italije tudi dobro razumeli in po-kojni Supilo je povedel energično akcijo, da vse te italijanske namene odkrije in jih prepreči. In morda bi bili v veliki meri tudi prepričani, če bi bil v tem velikem boju jugoslovanski narod tako enodušen, kakor bi moral biti in kakor žal ni bil. In da ni bil je vzrok v oni narodni zmoti, da je bil Rapallo samo slovenska stvar, da je bil boj za Reko samo slovenska stvar in da je bil ves boj za našo zapadno mejo samo slovenska zadeva. Bila je to usodna zmoti, ker vedno, ko je šlo za slovensko ozemlje v Primorju, je šlo tudi za srbske interese daleč doli v Dalmaciji in Albaniji.

Daleč ni hotel Beograd tega verjeti, kakor ni hotel verjeti slovenskim in hr-vatskim opozorilom, da je z Rimom pra-vi sporazum nemogoč in da tudi naša največja žrtev ne odvrne Italije od po-hoda na Balkan. Italija sprejema naše žrtve samo zato, da pomakne fronto da-lje na vzhod, toda fronta ostane in boj se nadaljuje. Ni hotel Beograd tega ver-jeti, temveč se je udajal varljivi nadi, da bo njegova uslužljivost italijanskim za-hlevam vendar enkrat rodila dobre sa-dove in dala naši državi proste roke na jugu države in ji odprla prost izhod na Egejsko in na Jadransko morje.

Danes mora Beograd te nade poko-pati, ker z Italijanskim protektoratom nad Albanijo je fronta Italije potisnjena že do Drima. Danes mora Beograd spo-znati, da ne gre več za slovensko stvar, temveč tudi za srbsko, danes mora biti Beograd od vsakega italofilstva popol-noma ozdravljen.

Ni pa zadesti, če Beograd spozna samo resnost položaja, temveč spoznati mora tudi svojo dolžnost. Njegova, ne sloven-ska dolžnost je, da popravi storjeno na-pako, njegova, ne slovenska dolžnost je, da izvede državo iz današnjega težavne-ga položaja, ker v njegovih rokah je vsa moč države.

On določa o naši diplomaciji, njegova je vsa uprava države, on je gospodar vse državne sile. On je zato tudi odgovoren za vodstvo države. Mesto da nas vedno le uči z besedami o državotvornosti in sličnem, naj z dejanjem dokaže svojo sposobnost za vodstvo države. Albanski poraz je samo poraz Beograda, pa če-prav ga tudi mi težko občutimo. Toda od-govornost za poraz ne zadene nas niti v najmanjši meri, temveč samo one, ki niso nam pustili niti besede pri vod-stvu zunanje politike.

Zato pa hočemo danes tudi videti, da ti ljudje pokažejo, kaj da znajo! Toliko

Neuspeh Uzunovičai

Beograd, 10. dec. Čeprav je bil včeraj že tretji dan vladne krize, je vendar še rešitev krize čisto nejasna. S tem pa je tudi odkrit njen pravi značaj. Med tem ko oficijelno zatrjujejo, da je vlada po-dala ostavko zaradi težkega zunanjega položaja, pravijo Uzunović in radikalni klub, da je kriza nastala zaradi negoto-vega in nelojalnega nastopanja druge stranke v vladni koaliciji. Sedaj je jas-no, da so to sami formalni povodi za krizo. V resnici pa ni kriza nič druge-ga kakor obupna borba Nikole Pašića, da uniči delo anketnega odbora v korup-cionistični aferi svojega sina. Stari Pa-šić je zbral vse svoje sile in izkušnje, da doseže svoj cilj. V tem cilju podira vse, na kar zadene in celo svoje do včerajš-nje sodelavce, če mu ne dokažejo svoje popolne udanosti.

Včerajšnji politični dan se je začel s pričakovanjem senzacij. Ob 11.20 je Uzu-nović po kratki konferenci radikalnih ministrov šel na dvor in vrnil kralju mandat za sestavo vlade. Brž ko se je iz-vedelo, da je Uzunović vrnil mandat, je Pašić odgodil sejo radikalnega kluba na nedoločen čas.

Kakor se da posneti iz njegovih izjav, je bil Uzunović zaradi Pašićevih maht-nacij zelo ožlovoljen. Uzunović je nazna-nil, da bo javnost dalje informirana s ko-munikacijami o nadaljnjih konzultacijah na dvoru.

KONZULTACIJE SO SE PRICELE

In sicer z avdienco predsednika parla-menta Marka Trifkovića. Ta avdienca je trajala do 1. Ob 3. popoldne je bil spre-jet v avdienco Uzunović, ob 4. pa Pašić, ki je bil na dvoru eno uro. Za njim je prišel na dvor zopet Marko Trifković, ki je nekaj časa še prisostvoval avdienci g. Pašića. Točno ob 5. popoldne je kralj sprejel Stefana in Pavla Radića, ki sta ostala na dvoru do 6.10. Po odhodu z dvora Stefan in Pavle Radić nista dala nobenih obvestil o svojih avdiencah, ker je bilo sklenjeno, da bo o vseh avdien-cah izdajal minister dvora komunikacije.

V komunikaciji, ki je bil izdan po av-diaci Stefana Radića, je rečeno, da je Stefan Radić zastopal stališče, da se mo-ra glede na zunanjo situacijo sestaviti vlada, ki bo veren izraz stanja v državi

ZAKAJ SE IZDAJAJO DVORNI KO-MUNIKACIJE.

Beograd, 10. dec. Odločitev glede iz-dajanja komunikacij o avdiencah je iz-zvala pozornost v političnih krogih, ker se taka praksa pri nas ni nikoli izvajala ter se sploh pri nas o avdiencah in o njihovi vsebini niso izdajali komunikacije. Politični krogi so zato takoj začeli delati kombinacije, da gre tu za mero opre-znosti, s katero se želi drugi ustavni fak-ter izogniti temu, da bi se razvoj poli-tične situacije od raznih političnih ljudi nepravilno tolmačil in s katero se želi očuvati kolikor mogoče čista linija v po-gledu sodelovanja, ki gre pri reševanju krize drugemu ustavnemu faktorju.

Kakor se doznava, je bila odločba o

smo morali vedno slišati o neizmernih državnihih sposobnosti tega ali onega go-spoda, danes pa vidimo kot posledico teh izrednih sposobnosti samo strahovit po-roz v Albaniji.

In Beogradu, ki se današnja krizo vla-de rešuje le iz partizanskih vidikov, temu Beogradu je treba enkrat odločno pove-dati, da pade odgovornost za sedanje do-godke samo manj in da polaga danes zadnji ponavljalni izpit o svoji sposob-nosti.

glede na državno in narodno edinstvo. Zato bi morali biti v tej vladi zatopani tako Srbi kot Hrvatje in Slovenci.

Novinarjem je Stefan Radić rekel: Mislim, da bo do sobote vse dobro. Predlagal sem koncentracijsko vlado. Tri dni sem molčal, toda jutri bom zo-pet začel govoriti.

IMENOVANA BO DELOVNA VLADA.

Beograd, 10. dec. Na temelju Paši-čeve avdiencie smatrajo politični krogi, da se je politična situacija obrnila v sme-ri sestave delovne vlade. Sodi se, da bo do konzultiranja trajala najmanj dva dni, tako da bi do sobote zvečer ute-gnili imeti že novo vlado. Dozdaj so naj-boljše šanse za delovno vlado. Pašićevci delajo na to, da bi postal predsednik vlade Marko Trifković. Vse pa kaže, da on iz nekih določenih vzrokov ni najbolj zaželjena oseba. Zato se dela na to, da se vrne zopet Uzunović. O tem se bodo pač še vodili razgovori, ker je Uzunović s svojim govorom v radikalnem klubu zelo ctežil situacijo napram HSS. Kakor sedaj stvari stoji, izgleda, da je delov-na vlada brez HSS izključena. Zato pri-čakujejo, da se vrne na vlado Uzunović. Odvisno pa bo vse od tega, kako se bo do uredili odnosi med Uzunovićem in Pašićem. Pašić bo končno prisiljen spre-jeti to solucijo. Če bi Pašić tega ne stor-il, bo nastal zelo občuten političen za-plet, ki bo najbolj zadel samega Pa-šića.

UZUNOVIČ ZOPET V AVDIENCI.

Beograd, 10. dec. Sinoči je bil za Ra-dićem na dvoru v avdienci Nikola Uzu-nović. Po odhodu iz dvora ni dal Uzu-nović nobenih izjav novinarjem, temveč se je skliceval na komunikacije, ki bo iz-dan. Odšel je v predsedstvo vlade. Ob 9. ko je zapuščal predsedstvo, je na vprašanje novinarjev, kaj je s komu-nikacijami, rekel: »Nccoj ni komunikacija.«

»Petem pa mi ničesar ne vemo o kon-zultacijah.«

»Že jutraj sem Vam povedal: Jaz sem predsednik vlade, čigar ostavka je bila sprejeta. Ta vlada opravlja še na-prej svoje posle. O situaciji in o krizi nimam niti pojma.«

izdajanju komunikacij izdana zato, ker je beograjski »Radikal« pridajal avdien-ci Marka Trifkovića neki neprimeren značaj in je krono vpletal v politično situacijo.

KONEC POGAJANJ MED UZUNOVI-CEM IN DAVIDOVIĆEM.

Beograd, 10. dec. Tajništvo demokrat-ske stranke je izdalo sporočilo, v kate-rem pravi: Državni podtajnik Andra Pe-trović je včeraj ob 1. po nalogu Uzun-o-vića obvestil Ljubo Davidovića, da ni iz-gleda, da bi Uzunović mogel začeti po-gajanja z Ljubo Davidovićem.

SPALAJKOVIĆ BO ZUNANJI MINI-STER?

Beograd, 10. dec. Včeraj je dr. Ninčić izročil posle zunanjega ministrstva Miši Trifunoviću, ki bo vodil ta resort, dokler se ne reši kriza. V kombinacijah, ki se delajo glede na sedanje politično situa-cijo, se mnogo ugiba, kdo bi utegnil do-biti resort zunanjega ministrstva, če de-mokratske ne bi prišli v poštev pri sesta-vi vlade. Omenjajo kandidature Spalaj-kovića, ki je na poziv, katerega je prejel pred nekaj dnevi, včeraj dospel v Beo-grad. Za Spalajkovića pa niso prav do-bri izgledi.

Ostra izjava ministra Vuji-čiča proti Pašića.

Beograd, 10. dec. Minister Milorad Vujičić je glede na to, da je Uzunović vrnil mandat za sestavo vlade, rekel, da je poročilo o seji radikalnega kluba po-tvorjeno. Pašiću ni bila izglasovana za-upnica, pač pa so zborovalci aklamirali tako Pašića kot Uzunovića. Pašić se je držal čisto kakor starček. Uzunović je vrnil poverjeni mu mandat, ker ima vla-da v rokah dokaze, da je Pašić poslal tisti komunikacije v »Politikoc«. Če bo Pa-šić še naprej tako delal, bo moral dobiti mandat za vlado neki radikal, na kate-rega on najmanj misli.

PRED PODPISOM FRANCOSKO - JU-GOSLOVANSKE POGODBE.

Rim, 10. dec. Včerajšnji listi trde v neki vesti iz Pariza, da bo čez nekaj dni podpisana francosko-jugoslovenska po-godba, ki sta jo spomladi sklenila Bri-and in Ninčić. Podpis in objava te po-godbe se je desedaj odlagala iz obzir-nosti do Italije. Sedaj pa, ko so določila italijansko - jugoslovenske pogodbe s podpisom znane pogodbe z Albanijo prekršena, ni nobene ovire več za pod-pis pogodbe med Francijo in Jugosla-vijo.

ALBANSKI PARLAMENT ZA ITALI-JANSKI PROTEKTORAT.

Tirana, 10. dec. Albanski parlament je včeraj dopoldne ratificiral pogodbo z Italijo.

»TEMPS« O ITALIJANSKO-ALBANSKI POGODBI.

Pariz, 10. dec. »Temps« ugotavlja v uvodnem članku, da je ostavka dr. Nin-čiča prišla ravno v pravem času, da obr-ne pozornost Evrope na težkoče v situa-ciji na Balkanu, ki se imajo pripisati za-ključitvi italijansko-albanske pogodbe. Ni dvoma, da hoče Italija s podpisom po-godbe z Albanijo vzpostaviti svojo su-premacijo na Balkanu. Zaradi tega pri-haja to vprašanje na površje kot eno najvažnejših mednarodnih spornih vpra-šanj. Prodiranje Italije na Balkan priza-deva velike skrbi francoskim diploma-tičnim krogom.

ITALIJA OKREPILA GARNIZIJE NA FRANCOSKI MEJI.

Zeneva, 10. dec. Italija je vzdolž meje znatno in hitro ojačila svoje vojaške po-sadke. Italijani opravičujejo te korake z razbojniškim pokretom na meji ter na-vajajo, da so bili zadnji čas razen kon-zularnih uradnikov v Nici ubiti tudi 3 karabinjerji in dva karabinjerska urad-nika. Izgleda pa, da hoče Italija za vsa-ko ceno vzdrževati povečano moč na meji. Ker si stoji ojačene francoske stra-že in italijanske straže v neposredni bli-zini nasproti, vlada v krogih Zveze na-redov velika skrb, da utegne vsak hip priti do kakih spopadov.

»ZMAGA MADJARSKE VLADE.«

Budimpešta, 10. dec. V 103 zunanjih volilnih okrožjih je bilo izvoljenih 96 vladinincev, 1 prebujeni Madjar in 1 izven strank. V 4 okrajih so zaradi ne-kerrektnosti pri volitvah potrebne ožje volitve. Včeraj so bile volitve v Kečke-metu in se zdi, da je tam zmagal košu-tovec Szoltan Horvat proti vladnemu kandidatu.

JARC POMILOŠČEN NA 20 LET.

Beograd, 10. dec. Ivan Jarc, ki bi imel biti danes obešen, je bil od kralja pomi-loščen na 20 let ječe.

Bohuslav Skalicky umrl.

Včeraj dopoldne je nenadoma preminul ravnatelj kmetijske šole na Grmu, kmetijski svetnik Bohuslav Skalicky. Umrl je na posledicah operacije.

Trideset let je poteklo odkar je prišel g. Skalicky v našo deželo kot odlični absolvent višjega enološkega zavoda v Klosterneuburgu. Država ga je takrat imenovala za tehničnega voditelja drž. del za obrambo trtne uši namesto pokojnega Reichla in ga nastavila v Novem mestu. Mlad po letih se je hitro uvel v naše razmere in z vso vnetostjo lotil poverjene mu naloge. Po eni strani opustošeni vinogradi, po drugi za blagor svojega vinarstva vneto ljudstvo in razpoložna dežela in državna posojila so mu nudila ugodne pogoje za uspešno udejstvovanje. Našel je v deželi pa tudi razne druge činitele, ki so že pred njim in poleg njega vneto delovali na prenovljenju težko prizadetega vinogradništva.

Gosp. Skalicky se je lotil predvsem pridelovanja potrebnih trt v državnih matičnjakih in trtnicah, katere je razširil in izpopolnil z vzornimi in poskusnimi vinogradi. V Bršljani pri Novem mestu je pa nasadil velik ameriški matičnjak v zvezi s trtnico. Na milijone trt je šlo iz teh državnih nasadov. Obenem je prirejal poučne tečaje in razširjal potrebne nauke in kazal na plodove prenovljenih državnih nasadov in racionalnega kletarstva. V zvezi z novomeško podružnico je vodil l. 1909. prireditve razstave kranjskih vin v Pragi in skrbel za vso potrebno propagando.

Mnogo je delal tudi na literarnem polju kot dolgoleten in stalen sodelavec »Kmetovalca« in »Dol. Novic«. »Kmetijskega lista« in drugih slovenskih listov. Spisal je številne članke iz vinarstva in kletarstva, ki jih je izdajala Kmetijska družba tudi kot »Gospodarska navodila«. Družba je izdala za kmetijsko knjižnico tudi tri njegove spise kot pomanjatis iz »Kmetovalca«, in sicer »Siljenje in

kaljenje ameriških ključev«, »Pridelovanje in in razpečevanje namiznega grozdja ter vzgoja trt na spalirju« in »Kmetijske razmere na Češkem«. Za svoje plodonosno delovanje na polju vinarstva je napredoval na svojem službenem mestu do višjega vinarškega nadzornika in bil odlikovan med vojno tudi z vojnim križcem II. razreda za civilne zasluge.

Kot priznan in zaslužan strokovnjak je bil po prevratu l. 1921 imenovan ravnateljem drž. Kmetijske šole, kmalu nato kmetijskim svetnikom. V zadnjem času se je močno zavzemal za odvrčanje trtnih boleznih in spisal kot plod njegovih bogatih izkušenj knjigo »Kletarstvo«, za katero so mu priznali v Zagrebu prvo nagrado.

Gosp. Skalicky je bil rojen l. 1872 v Cerekvici na Češkem. Že v zgodnji mladosti se je obrnil h kmetijski poklici. L. 1891. je z odliko dovršil pomolški zavod v Troji pri Pragi. Po delni praksi v Viktorija - drevesnici v Brnu in na I. C. Schmidtovi vrtnariji v Erfurtu je absolviral Klosterneuburg in prišel na Dunaj, kjer je kot izrečen slušatelj visoke šole položil tudi učiteljski izpit za vinarstvo in sadjarsko stroko.

Jubilat je opravljal tudi razna častna mesta pri strokovnih zastopih in društvi, je bil glavni odbornik Kmetijske družbe, podnačelnik kmetijske podružnice, predsednik podružnice Sadjarskega in vinarškega društva, agilen član načelstva gospodarske zadruge »Ekonom« i. dr.

Za svoje uspešno delovanje na gospodarskem polju je bil odlikovan z redom Sv. Save IV. stopnje.

Pokojni Skalicky se je tudi z vneto udeleževal kmetijskega pokreta in bil med ustanovitelji SKS ter tudi eden njenih najbolj delavnih članov načelstva.

Dasi rojen Čeh, se je popolnoma oživel v slovensko narodno življenje ter postal čisto naš človek.

Slovenski narod, zlasti pa kmetstvo ljudstvo ga bo zato ohranilo v najboljšem spominu.

Lahka mu bodi zemlja slovenska in čast njegovemu spominu! Prizadetim pa naše iskreno sožalje!

Mussolini kot minister notranjih stvari

(Dopis iz Rima.)

Gospodu Mussoliniju je treba priznati, da ni samo mnogotranski, temveč naravnost vsestranski. Do bolonjskega atentata je imel v svojih rokah združeno ministrsko predsedništvo, ministrstvo za zunanje stvari, ter vojno, mornariško in aeronavtiško ministrstvo, a po atentatu v Bolonji se mu je zazdelo, da bi bila javna varnost najboljše zavarovana, če bi jo tudi sam imel v svojih rokah, pa je poslal gospoda Federzonija, ki je nad dve leti vodil ministrstvo notranjih stvari, v kolonije, to se pravi v ministrstvo za kolonije, ministrstvo notranjih stvari pa je prevzel sam. Gospod Federzonij je imel samo še čas, da je v ministrskem svetu predložil onih znanih sedem ukrepov za zaščito nacionalnega mira in reda, ali izvršitev teh ukrepov je že prevzel gospod Mussolini sam, ki je v včerajšnji seji ministrskega sveta podal precej izčrpano poročilo o tozadevnem svojem delovanju.

Ker je poročilo o tej seji italijanskega ministrskega sveta že itak znano, ne bom ponavljal od začetka do konca vsega onega, kar se je govorilo in sklepalo v njej, temveč naj dodam samo nekoliko pripomb k posameznim točkam.

Kakor se bo slovenska javnost, posebno tista, ki čita italijanske liste, prav dobro mogla spominjati, se je po bolonjskem atentatu dogodilo v Italiji marsikaj, o čemur se je pač pisalo na dolgo in široko v inozemstvu, dočim v italijanskih listih ni bilo najti niti besedice o onih dogodkih. Bilo je demonstracij pred inozemskimi konzulati, zlasti pred francoskimi, in ne samo s krikom in vikom, temveč tudi z dejanjskimi naskoki, bilo je fašističnih napadov na nasprotnike fašizma, in kakor se morete gotovo prav dobro spominjati, so fašisti v Gorici vdrl v

slovenski Trgovski dom, slovensko gledališko dvorano kjer so uničili malone vse, kar jim je prišlo pod roke in da so enako gospodarili tudi v Narodni tiskarni. Od vseh teh nasilnosti se je pač pisalo v inozemstvu, ali v Italiji jih ni omenjal niti eden list. V Italiji se sploh ni vedelo nič o vsem tem. Ali v včerajšnji seji ministrskega sveta je gospod Mussolini pročit, da so po bolonjskem atentatu večina elementov dvomljivega izvora, ljudje, ki so izgnani iz fašizma, izživljali in taki, ki bi radi ribarili v kačnem, povzročili incidente, kateri se morajo najstrožje obsojati. Zlasti strogo je treba obsojati demonstracije proti tujim konzulatom in pa nasilja na poslopijih, ki so namenjena katoliškemu bogoslužju in proti duhovščini katoliške cerkve, napram kateri je fašizem vedno kazal in mora kazati svoje največje spoštovanje. Nasilstev, pristnih fašistovskih nasilstev proti lastnini »drugorodcev« in proti »drugorodcem« samim pa gospod Mussolini ni blagovolil omeniti in seveda še manj obsoditi. V splošnem pa se je morala vsa italijanska javnost danes zjutraj, ko so ji prišli v roke listi s poročilom o seji ministrskega sveta, naravnost prijemati za glavo, ko se je tu čitalo o nasilstvih, ki jih vendar — »ni bilo!« Saj je vendar vse časopise tedaj objavljalo poluradne in celo uradne vesti, da v vsej Italiji vlada absoluten mir in red! Sedaj pa kar naenkrat poročilo gospoda Mussolinija samega, ki pravi, da je prišlo tedaj v 14. provincijah do vse obodbe vrednih incidentov! Zaključek je čisto naraven: ker se gospodu Mussoliniju mora verjeti, so lagala tedanja poluradna in uradna poročila!

Gospod Mussolini je nadalje poročal, da je zaslišal prefekte vseh provincij, da si na podlagi njihovih poročil ustvari točno sliko no-

tranjega položaja v državi. Posledica tega zasliševanja je bila, da se je gospod Mussolini odločil predvsem za korenito izpremembo v upravni razdelitvi države, potem pa za izmeno prefektov (velikih županov) v naravnost presenetljivo velikem obsegu.

Kot razlog za izpremembo v upravni razdelitvi države se navaja okoliščina da je prebivalstvo tekom časa toliko naraslo, da se provincije s tako velikim številom prebivalstva ne dajo več smoteno upravljati. Dosedanja razdelitev Italije na provincije izvira namreč še iz časa zedinjenja torej iz leta 1870., ko je država štela samo okoli 27 milijonov prebivalcev. Ker je bilo vse do konca vojne 69 oziroma 70 provincij, so provincije, ki so l. 1870. šttele povprečno okoli 400.000 prebivalcev, ob koncu vojne imele povprečno 700.000 prebivalcev, torej skoraj dvojno število. Po vojni se je ustanovilo pet novih provincij za okupirano ozemlje. Da se torej uprava spravi v sklad s številom prebivalstva, se ustanavlja 17 novih provincij, ena pa se ukinja, tako da ima doslej Italija 92 provincij.

Najznamenitejša izprememba v tem pogledu so se izvršile na Primorskem, v severnem Trentinu in pa severnem Piemontu, na Primorskem, kjer je prebivalstvo jugoslovensko, v Trentinu, kjer je nemško in Piemontu, kjer je francoske narodnosti.

Kakor znano je eden prvih fašistovskih atentatov na posestno stanje našega naroda na Primorskem obstojal v dejstvu, da je fašistovska vlada, ki se je komaj ogrela na svojih stoli, ukinita goriško deželno avtonomijo in ves slovenski del Goriške, izvemši Kras, priključil videmski provinciji. Namen tega ukrepa je bil jasen ko beli dan. Šlo je pač za to, da bi furlanski fašistovski Videm čim prej poitalijančil slovensko Goriško. Goriška sama je seveda s tem ukrepom izgubila vse: Od deželnega glavnega mesta je postala čisto navadno provincijalno mesto, izročeno na milost in nemilost okolice, ki je v goriškem primeru — slovenska, dočim pa je Videm s svojimi osrednjimi uradi potegnil nase vso deželo od Boveca do Idrije in Vipave. Za slovensko prebivalstvo dežele je bila prava muka ta premešitev uradov iz Gorice v Videm, ker je moralo za opravke pri prefekturi in drugih uradih v Vidmu trošiti drag čas in težak denar. Po štirih letih pa je sedaj uvidel gospod Mussolini, da je bilo ukinitje goriške samostojnosti velika napaka. Namesto da bi se iz Vidma poitalijančevalo slovensko prebivalstvo na deželi, je dežela poslovenjala, tako da so se čim dalje bolj pogostoma čuli v italijanskih listih obupni kliči na pomoč, češ, italijanska Gorica izginja v slovenski okolici, in sedaj se med 17 novimi provincijami nahaja tudi goriška provincija, katere obsega goriško in tolminsko okrožje torej nekako območje bivšega goriškega in tolminskega okrajnega glavarstva.

Da so pri ustanovitvi goriške provincije vodili gospoda Mussolinija predvsem isti raz-

logi, kakor so ga vodili tedaj, ko je priključil Goriško Vidmu, pač ni treba poudarjati posebej. Jasno je, da gre za to, da bo prefektura v Gorici, kateri je odmerjen, kakor gori povedano, zelo ozek delokrog, z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago, delala na čim hitrejši poitalijančenje slovenskega prebivalstva. In takih sredstev ima prefektura dovolj, zlasti sedaj, ko je občinska avtonomija popolnoma ugonobljena in ima prefekt v »po-deštati« svoje najvdanejši »služabnike« in najvneteje priganjake, ki bodo roko v roki s fašistovsko tajno policijo že skrbeli za to, da se bo vsak poizkus manifestacije narodne zavesti zatrl že v kalu. Za slovensko ljudstvo na Goriškem prihajajo brez dvoma časi, ki bodo še znatno težji kakor so bili doslej!

Enako kakor na meji proti Jugoslaviji z jugoslovanskim, je gospod Mussolini ustanovil tudi v severnem Trentinu proti Nemški Avstriji novo provincijo z nemškim prebivalstvom, bozensko provincijo, ki obsega bozensko, meransko in brixensko okrožje. Tudi tu ga je vodil isti namen, namreč, da naj prefektura z majhnim delokrogom tem temeljiteje vrši svojo nalogo: najstrožje nadziranje tujerodnega prebivalstva in asimilacijo.

V Aotski dolini, kjer je prebivalstvo sicer francoske narodnosti ali vendar že toliko asimilirano, da čuti italijanski, je pri ustanovitvi posebne provincije gospodina Mussolinija poleg ideje nadaljevanja asimilacije do popolnega poitalijančenja vodila predvsem misel na kar najtemeljiteje zastraženje meje proti Franciji in Švici, ker so v tamošnjem hribovju tisti prehodi po katerih nasprotniki fašistovskega režima skrivaj prestopajo mejo. Prefektura v Aostu bo pač glavna ekspozitura tiste posebne obmejne policije, ki jo je ustanovil gospod Mussolini v smislu novega zakona o javni varnosti v svrhu zastraženja meje in preprečevanja skrivnega uhajanja čeznje.

V zvezi z ustanovitvijo novih provincij je seveda kakor je rečeno že zgoraj, razsežna premešitev prefektov. Premeščenih ali novonameščenih je 5, upokojenih 7, stavljenih na razpoloženje 7, med njimi tudi dosedanji tržaški prefekt dr. Gosti. Premeščen je tudi dosedanji vladni komisar na tržaškem magistratu dr. Perez. Za prefekta v Gorici je imenovan dr. Anselmo Cassini, za prefekta v Trstu pa dr. Fornaciari, ki je bil doslej vladni komisar v Genovi.

Kakor je razvidno iz vsega tega, je gospod Mussolini kot minister notranjih stvari res mož na svojem mestu. Kdo drugi bi izvršil tako ogromno delo v tako kratkem času enega meseca. In tako temeljito! Dela za šest, govori za dvanajst, misli pa za vse! Ali pa bo tedaj, ko pride čas, ko bo treba dati odgovor, tudi odgovarjal za šest, za dvanajst, za vse?! — Kajti tudi to je jasno, da ga Mussolini prav pogosto tudi — polomi za šest, dvanajst in še več!

Ch. Lucietto:

Spomini francoskega vojnega detektiva.

4. Poglavlje.

Intervencija ladijskih pasti spremeni položaj na morju.

20. januarja 1917 nam je eden naših stalnih agentov, ki je stanoval v Wilhelmshafenu, poslal na način katerega tu ne smem izdati (kajti kdo ve, kaj pride jutri?) prepis tajnih povelj, ki so jih prejeli komandanti nemških podmornikov.

Ta povelja so nosila datum 17. januarja 1917. Kot je razvidno, smo bili kljub vsej nemški opreznosti, dovolj dobro poučeni, kajti tri dni pozneje smo že bili v posesti teh skrivnosti.

V tem povelju se je čitalo sledeče:

»Cilj, ki ga moramo doseči, je prisiliti Anglijo, da sklone mir in tako odločiti usodo vojne.

Energična akcija je potrebna, toda predvsem se mora izvršiti čim najhitreje. Podmorsko vojno je treba voditi z največjo jakostjo: nobena ladja, katero se sme uničiti, ne sme ostati na gladini morja. Podmorska vojna nudi prednosti, ki jih je treba izkoristiti, pred vsem če se ladje torpedirajo, ne da bi se jim to poprej naznanilo.

Nekatere teh prednosti so sledeče:

1. Napadati v potopljenem stanju vse oborožene ali sumljive ladje.
2. Napadati najboljše ponoči.
3. Takoj začeti z izdatnim ognjem,

ne da bi se izgubljal čas z oddajanjem opominskih strel.

4. Če obstoji izbira med uničenjem križarke in velike trgovske ladje, se mora uničiti slednja.

5. Napadati od zadaj, najbolje na razdaljo 200 m.

Kot si lahko mislimo, so ta povelja, ko so jih zvedeli generalni štabi antante, izzvala primeren odgovor.

Angleški admiral Duff in francoski admiral Merveilleux du Vignaux, ki sta bila ob onem času na čelu posebnih odsekov proti podmornikom, sta sestavila nove napadalne načrte, o katerih je najbolje molčati. Dovedli so pa do zaželenega uspeha v trenutku, ko so se v celoti izvrševali.

Predno so pa bili izvedeni ti načrti, ki so potom podmorskega iskanja uničili 70 nemških podmornikov v zelo kratkem času, se je britanski admiralat odločil splošno uporabljati morske pasti ali tako zvane Q-Boats.*

Predno pa so se ti načrti povsod izvedli, so na žalost podmorniki želi bogato žetev, kajti imeli so povelja potopiti katerokoli ladjo, kjerkoli in kadarkoli, in tega jim ni bilo treba dvakrat reči.

»Q-Boats« ali morske pasti, so bile vojne ladje, ki pa nikakor niso izgledale kot take.

Na zunaj so izgledale kot stare tovarniške ladje ali »trampci«, ki se po svoji veliki umazanosti razlikujejo od drugih ladij.

Njih iznajditelj — menim, da je bil to kapetan vojne broda Gordon Campbell, čeprav sam to energično

zanikuje — je računal s pomanjkanjem psihologije pri Nemcih in z načinom, kako so vodili podmorsko vojno. Prišel je na misel postaviti v boj proti podmorniku nasprotnika, ki mu je bil enakovreden in ga razum tega ni mogel raniti niti torpedi, niti topovski izstrelek.

Izhajal je iz načela, da so Nemci uporabljali vedno iste metode, če je šlo za to, da potopijo trgovsko ladjo, to se pravi ladjo, ki ni v stanu braniti se.

Njegova ideja je bila naravnost ženjalna. To pa tembolj, ker je ob času, ko so bili stavljeni v službo prvi »Q-Boats«, dal nemški admiralat, videč, da se dan na dan zmanjšuje zaloga torpedov, komandantom povelje, naj se ne poslužujejo več torpedov za potapljanje ladij, temveč naj izključno rabijo topove.

Da pa uboga temu povelju, se je moral podmornik prikazati na vodni gladini — česar ni storil, kadar je uporabljal torpedo — potem se je moral približati ladji na nekaj sto metrov, da jo je lahko uničil s topovskimi streli.

Ko so stalni agenti zaveznikov v Hamburgu in Wilhelmshafenu javili nov način bojevanja podmornikov, so zavezniki vedoč, da so podmorniki, če plavajo na vodni gladini, zelo ranljivi, sklenili, da jih spravijo v bližino svojih topov.

»Q-Boats« so dobili to nalogo. Gotovo število so jih razposlali po morskih cestah, kjer se vrši velik promet in kamor so posebno rade zahajale nemške podmorske ladje, iščoč plena.

(Dalje prihodnjik.)

* Izgovori kju-bouc. (Op. prev.)

Iz samega žita ne morete kuhati kave.

Dober in krepak okus dobite šele, ako upotrebite

Pravi Franckov kavni pridatek.

Pijača s Pravim Franckom vas zamore stalno zadovoljevali.
K zrnati kavi na vsak način spada Pravi Franck.

Politične vesti

Pašić proti Uzunoviću. Pašić je sicer demontiral oni senzacionalni komunike, ki naj bi z mesta onemogočil misijo Uzunovića, toda demantiral ga je na način, da je Uzunovića popolnoma zvezal roke. V tej izjavi je namreč naglašal Pašić, da mu Uzunović o vsem poročila in da bo o korakih Uzunovića še sklepal radikalni glavni odbor. Z drugimi besedami se to pravi, da ne bo noben korak Uzunovića obveljal, če ga ne bodo odobrili pašićevci, oziroma radikalni glavni odbor. Na ta način bi imel formalno mandat za sestavo vlade g. Uzunović, dejansko pa bi odločevali pašićevci, katerim bi moral Uzunović predložiti vsak svoj korak v odobritev. Ni čuda, če se pod takšnimi okoliščinami ni mogel Uzunović pogajati z Davidovićem in če se je kriza zavlekla, kar je očividno v intencijah Pašića. Ni treba še posebej povdariti da je tako zavlačevanje z ozirom na napetost v zunanji politiki nad vse škodljivo in nov dokaz, da je Pašić zrel za pokoj.

Radićevci proti Uzunoviću. Da olajša svojo pozicijo med radikali, je skušal Uzunović zvrniti vso krivdo na radićevce, češ, da so oni z večnimi napadi na vlado krivi vse krize. Radićevci so vsled tega očitka ogorčeni in pravijo, da so oni vedno lojalno izvrševali vse dolžnosti. Uzunović je s svojim očitkom pokazal bojazljivost in je zato v vsaki novi vladi nemogoč. Radić ni niti član vlade in niti poslanec, zato ima naravno večjo svobodo. Sklicevati se na Radićeve govore kot vzrok krize, je smešno, ker ni v zadnjem času Radić imel nobenega takega govora, govori v prejšnjem času pa ne morejo biti usodni v sedanjem trenutku. Zato bi Uzunović dobro storil sebi in svoji stranki, če ne bi svoje demisije utemeljeval s St. Radićem.

Dr. Krajač je dejal o krizi: Če bi bila logika merodajna, potem bi ravno mi radićevci ostali v vladi, ker smo bili mi tisti, ki smo stalno opozarjali na nevarnost, ki nam preti od Italije, njene dvolične politike in njenega obkroževanja naše države. Ravno jaz sem letos, ko sem bil v Južni Srbiji, opozoril na priprave v Albaniji in na gradnjo novih albanskih cest in že tedaj dejal, kaj bi bilo treba storiti. Sicer pa, če bi ne bilo nas — in sem tako neskromen, da rečem, če ni bilo mene — bi bile nettunske konvencije že davno zakon. — In kdor le količnik pozna boj zaradi nettunskih konvencij, more reči na izjavo dr. Krajača samo: res je, popolnoma res!

Simpatije Evrope na naši strani. Skoraj vse evropsko časopisje piše s simpatijami za nas ob priliki albanskega konflikta med nami in Italijo. Tako piše »Tägliche Rundschau«, glasilo nemškega zunanjega ministrstva: »Vsak nepristranski opazovalec mora priznati, da ni razvoj dogodkov v Albaniji posledica kakor jugoslovenske napake. Nato opozarja list na resne posledice, ki bi jih mogle imeti albanski dogodki za mir v Evropi.« »Deutsche allgemeine Zeitung«, ki je last zunanjega ministrstva, piše, da pomeni italijansko - albanski dogovor dejansko protektorat Italije nad Albanijo. — Francoski listi pišejo skoraj brez izjeme proti italijansko - albanskemu paktu, ki je grožnja proti Jugoslaviji. — Tudi angleško časopisje se ne navdušuje za Italijo, temveč pravi, da je z italijansko - albanskim dogovorom nastala resna nevarnost za mir. — Še nikdar niso bile simpatije Evrope v konfliktu z Italijo tako na naši strani, kakor sedaj. Ali bo beograjska diplomacija tudi ta ugoden trenutek zaigrala? Ali bo nesrečno partizanstvo tudi sedaj zapravilo vse ugodnosti, ki jih nam nudijo simpatije Evrope?

»Zmagac« madjarske vlade. Pri volitvah na deželi so skoraj v vseh okrožjih zmagali vladni kandidati. Le dva opozicijska sta prodrla. Da bo pa vladna »zmagac« bolj jasna, treba povedati, da se vrše volitve javno in da je »zmagac« vlade samo dokaz, da je bil teror naravnost klasičen. To tudi jasno dokazujejo številke. Tako je v čisto delavskem okraju dobil socialno - demokratični kandidat leta 1922 6043 glasov, njegov vladni nasprotnik pa kljub vsemu nasilju samo 1288 glasov. Sedaj pa je dobil socialno - demokratični kandidat samo 2260 glasov, vladni kandidat pa celih 5597 glasov. Madjarska vlada se torej ne razume samo dobro na falzificiranje bankovcev, temveč tudi na falzifikacijo čudežev, zakaj taka sprememba razporeditve volivcev je tudi pri madžarskih volitvah pravi čudež. — Na nekaterih mestih je prišlo tudi do krvavih dogodkov in je polietja streljala v volivce. Sedaj se vrše še volitve v večjih mestih, kjer so pa volitve tajne. Tu bo seveda vlada propadla, če ne bo seveda s falzifikati rezultata volitev spremenila. — Med propadlimi kandidati je tudi grof Andrássy, da je tako dokazano, da tudi za grofa ni na Madjarskem pravice, če je proti vladi.

Kratke vesti.

Protestni shod »Narodne odbranec« proti italijanskemu protektoratu nad Albanijo je vlada prepovedala. Lloyd George je bil izvoljen za voditelja angleške liberalne stranke, ker je dal v strankin fond 1 milijon funtov (okoli 270 milijonov) dinarjev. Njegovi nasprotniki niso zmogli tako visoke vsote.

Dnevne vesti.

KAKO SE PRI NAS REDUCIRA.

Na konferenci zagrebškega Saveza javnih nameštencev in splitskih delegatov Glavnega saveza državnih uradnikov je ugotovil udeležene konferencie profesor Katunarić v svojem referatu, da smo imeli pred redukcijo 170.000 državnih uslužbencev, po redukciji pa jih imamo 220.000. To se pravi, da so bili reducirani starejši, izkušeni uradniki in polni posesti delamožnosti ter sprejeti mesto njihovi in neizkušeni. Vrh tega je bilo nameščenih mnogo novih uradnikov iz strankarsko političnih ozirov, brez potrebne kvalifikacije.

Sprejemanje uradnikov v državno službo. V načrt finančnega zakona za prihodnje proračunsko leto je vnešena uredba, po kateri se osebe z dovršenim 60. letom ne smejo več sprejemati v državno službo.

Ukazi v ministru pravde. V ministru pravde so izdani novi ukazi o razdelitvi in upokojitvi sodnikov in sodnih uradnikov. Ukazi bodo v par dneh podpisani.

Za zdravstveno osobe. Minister narod. zdravja je podvzel korake, da se zagotovi nižjemu sanitetnemu osebju, za slučaj, da se onesposobi pri pobjanju epidemij, zakonskim potom ekstenza, v slučaju smrti takih oseb, pa naj bi uživale njihove družine posebno podporo, katere visokost bo določil minister narodnega zdravja v sporazumu s finančnim ministrom.

Zgradba kaznilnic. V ministru pravde se dela na tem, da se vsi fondi, ki obstoje v poedinih pokrajinah, na podlagi posebnih pokrajinskih zakonov za zgradbo kaznilnic, združijo v en sam fond, ki se ustanovi pri državnih Hipotekarni banki v Beogradu. Denar iz tega fonda bi se uporabljal za zgradbo novih kaznilnic, za zgradbo prisilnih delavnic ter poboljševalnic za mladoletnike, kakor tudi za vzdrževanje teh zavodov in za ostale potrebe teh ustanov.

Dijaške štipendije. Prosvetni minister je podpisal te dni vsa rešenja o podelitvi dijaških štipendij na naših univerzah. V glavnem se podelje štipendije za zimski semester vsem dijakom, ki so jih uživali v letnem semestru razen tega se podeljuje štipendije tudi večjemu številu drugih dijakov in dijakin.

Plačilo dohodarine od strani poplavljenec. Novi finančni zakon za budžetno leto 1927-28 predvideva določbo, po kateri se davčnim obvezancem, katerim so uničile poplave posevke, ne bo predpisala dohodarina za leto 1925 in 1926.

Za poplavljenec v ljubljanski oblasti je nabrala ga. Jakobina Grahkova, soproga lekarnarja v Mokronogu, znesek 760 Din in ga poslala velikemu županu. Bodi ji izrečena v imenu prizadetega prebivalstva najtoplejša zahvala.

Vojaško-geografski institut se preseli iz Zemuna v Beograd.

Pokrajinska zadruga kleparjev inštalaterjev in kotlarjev v Ljubljani priredi vajeniško preizkušnjo v četrtek 30. decembra. Prošnje za pristupitev dološite najkasneje do 20. decembra. (121)

Nagrade za čipkarske načrte so prejeli od Drž. osrednjega zavoda za ženski domači obrt v Ljubljani predlagatelji z gesli: »Iz naroda za narod« in »Maribor«. Ostalim se vrnejo načrti. Razveseljivo je dejstvo, da se je predložilo 42 načrtov, od katerih so nagrajeni 4. Prvi začetek javno udeleževanje domačih moči pri načrtih je storjen. Naše čipke bodo dobile sčasoma svoj tipičen narodni značaj ter bodo zaradi tega mnogo bolj vabljive, zlasti za inozemce.

Iz državne službe. Za šefa oddelka tobačne tovarne v Ljubljani je postavljen za lastno prošnjo ravnatelj tobačne tovarne v Senju Karlo Hladki.

Železniški promet med Dunajem in Budimpešto je zopet vzpostavljen.

Krščanski meeting za siromašne žide. Te dni se je vršil v newyorški katedrali množični meeting v svrhu kolekte fonda 5 milijonov funtov za siromašne žide na Poljskem, na Ruskem, v Besarabiji in na Litvanskem. Meetinga so se udeležili protestanti, katoliki in židi. Eden od govornikov, general Pershing Wesleyan je poudarjal, da hočejo sodelovati pri zbiranju fonda kristjani in v znak priznavanja velikih zaslug, ki so si jih stekli židi za ameriško življenje. S tem hočejo dokumentirati kristjani razven tega, da Amerika ne pozna raznih predsodkov.

Stolica za vojaške znanosti na rimski univerzi. Kot poročajo italijanski listi, je bila ustanovljena na univerzi v Rimu na željo italijanskega vojnega ministrstva stolica za vojaške znanosti. V zimskem semestru bo predaval neki kapiten o razvoju tehnike vojnih ladij v zadnjih 50 letih.

Nevarnost rudarske stavke na Čehoslovaškem. Iz Prage poročajo: Zastopniki vseh rudarskih organizacij v državi so se izjavili v vprašanju glede dejstva, da so lastniki premogovnikov zahtevo delavcev po zvišanju mezd zavrnili, solidarnim ter naglašajo v svoji resoluciji, da so pripravljeni, da izvojujejo svojo zahtevo z vsemi primernimi sredstvi.

Pekovska stavka v Varšavi. Varšavski peki so inscenirali v svrhu odprave nočnega dela demonstrativno stavko. Preskrba mesta s kruhom ulegne povzročiti težave.

Solarska stavka v Dortmundu. V Dortmundu je izbruhnila te dni stavka solarškov. Prvi dan so stavkali na 28 solah 1104 učenci, drugi dan se je skrčilo število stavkajočih na 501, tretji dan pa na 366. Kot izgleda, se bodo vrnilo otroci kmalu zopet v šolske klopi.

Nova diamantna polja v bližini Rio de Janeira. Kot poročajo je bilo odkrito te dni v bližini okolici Rio de Janeira izredno bogato diamantno polje, katerega obseg so preračunali na 20 milijonov kvadratnih metrov. Vrednost diamantnega polja se ceni na okrog 5 milijard dolarjev.

Clémenceau-jeva pokojnina. Najmanjše pokojnine na svetu izplačuje pač Francija. Kot je razvidno iz francoskega budžeta za leto 1927, dobiva Clémenceau, znani bivši francoski ministriški predsednik 250 frankov mesečne pokojnine, kar znaša v naši valuti okoli 400 dinarjev. Vdove ministrskih predsednikov dobivajo seveda še manjše pokojnine. Pokojnina ge. Freycinet znaša na pr. 125 frankov mesečno.

Snežni metež v Newyorku. Iz Newyorka poročajo: Ob Atlantski obali divjajo silni sneži meteži, ki so zahtevali že 11 človeških žrtv. Vsled visokega snega je oviran železniški promet. Po newyorskimi ulicah leži nad pol metra visok sneg. Da ga odstanijo je najela občina nad 10.000 delavcev.

Požar v kraljevi palači v Bukarešti. V noči od torke na sredo je izbruhnil v kraljevi palači v Bukarešti požar, ki se je vsled močnega vetra hitro razširil. Glavni trakt, v katerem se nahaja prestolna dvorana in sprejemne dvorane je popolnoma uničen. Posrabske trakte se je posrečilo rešiti. Gasili so pomagali vsi člani vlade. Do jutra je bil ogenj lokaliziran. Preiskava je ugotovila, da je nastal ogenj v kuhinji za služničad.

Grofica Bathany obsojena na šest mesecev ječe. Kot smo svojčasno poročali, je ovadil nekdanji domači učitelj bivšega cesarja Karla, Steiner, grofico Bathany, da je zapravila denar, ki ji je bil izročen za vzdrževanje njegove takrat mladoletne hčere. Proces je bil te dni končan. Pariško sodišče je obsodilo grofico Bathany na šest mesecev ječe in plačilo 269.000 frankov odškodnine ter 10.000 frankov obresti.

Ljubljana.

Društvo »Ženski pokret« v Ljubljani sporoča vsem svojim članicam da priredi prihodnjo nedeljo, 19. decembra, svoje 3. javno predavanje. Predaval bo odlični naš pravnik, profesor univerze, dr. Metod Dolenc o temi: »Ženska vprašanje v kazenskem pravu«. Ženski Pokret pričakuje, da bo tudi to predavanje tako obilno obiskano kakor sta bili obe prejšnji predavanji. Gospod profesor dr. Dolenc je bil tako ljubezniv, da je izbral gorenji tema na našo posebno željo. Tema je delikatne prirode in zahteva samo resne in zrele poslušalce, na kar posebno opozarjamo. (123)

Stravinski na koncertu orkestralnega društva Glasbene Matice v ponedeljek, dne 13. t. m. v Unionu. V Ljubljani je pela Stravinskega do sedaj samo ga. Maja Strozzi, kateri je Stravinski posvetil svojih pesmi. V Zagrebu je lanko in predlansko leto imel silno privlačno moč Stravinskega balet »Petruška«. Pri nas bomo slišali Stravinskega kot simfoničnega komponista prikrat na koncertu orkestralnega društva Glasbene Matice, v ponedeljek 13. decembra. — Pod taktirko g. Adamiča bosta izvajana dva dela iz baleta »Zar ptica« in sicer »Ples pčincev« (Horovodna) in Finale. »Zar ptica« naj pokaže naši publiko prvo etapo glasbenega ustvarjanja velikega Rusa. Te dve točki sta nekaka glasbena poskušnja, ki naj pokaže, da Stravinski, ki ga danes občuduje vse glasbeni svet, ni strašilo in ki naj mu ogledita pot tudi v naše koncertne dvorane, ki so se dolgo zapirale sodobni glasbi.

Plesna šola društva »Merkur« se vrši ta teden izjemoma danes, t. j. v petek 10. decembra ob 8. uri zvečer v Kazini. Odbor. (122)

Amundsenov polet na Severni tečaj. Ta izredno lep 5 dejanski film si je izbrala ZKD Ljubljana za svoj prihodnji program v nedeljo dne 12. decembra t. l. Film nam predločuje v lepih slikah dolgotrajno borbo za dosego najsevernejše točke našega planeta. Prikaže nam vse dolgotrajne priprave in gigantski boj nad vse pogumne ekspedicije, kateri je načeloval neustrašeni raziskovalec polarnih krajev, Norvežan Roald Amundsen. — Predstave se vrše kot dosedaj v prostorih kina Matice, in sicer v sledečem redu: Šolska predstava za dijaštvo in mladino se vrši v soboto dne 11. decembra ob 14. uri v vstopnico 2 Din na vseh sedežih. V nedeljo dne 12. t. m. pa se vršita za ostalo publiko dve predstavi, in sicer prva ob 9.15 in druga ob 10.30 uri dopoldne. Pri vseh nedeljskih predstavah sta odslej uvedeni dve vrsti sedežev in njim primerne cene. Spretnaj sedeži do vključno II. prostora stanejo 2 Din, ostali sedeži od I. prostora nazaj (I. prostor, rezervo-

virani, parketni in ložni sedeži) stanejo 4 dinarje. Poskrbljeno je tudi za zadostno kontrolo, da bodo vsi zasedli le pravilne, njihove vstopnicam odgovarjajoče sedeže. Občinstvo naprošamo, da blagovoli to uvaževati in obdržati v svrhu kontrole svoje vstopnice po 4 Din do konca predstave, ker se bodo druge vstopnice po 2 Din po vratarjih odvemale. — Z ozirom na veliko privlačnost in zanimanje za ta izredno lep program naprošamo občinstvo, da si nakupi vse vstopnice v predprodaji pri blagajni kina Matici. (119)

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Začetek ob 20. uri zvečer.

Petek, 10. decembra: Zaprtio.

Sobota, 11. decembra: Triglavska bajka, premijera. Izvirna pravljena igra. — Izven.

Opera:

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Petek, 10. decembra: Nižava. — Red E.

Sobota, 11. decembra: Zaprtio.

Nedelja, 12. decembra: ob 15. uri pop. Mrtve oči. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven. — Ob pol 20. uri zvečer Terzina, opereta. Ljudska predstava pri znižanih cenah. — Izven.

Abonente reda A opozarjamo, da imajo svojo abonma predstavo mesto v soboto v torek 14. decembra in sicer se poje Tannhäuser. Manon se je morala odstaviti vsled obolenosti nekaterih članov-solistov.

Ljubljanska opera. Danes v petek dne 10. t. m. se poje v operi za abonente reda E D' Albertova opera »Nižava« z gostom g. Rudolmom Bukškom v vlogi posestnika Sebastijana. Marjo poje g. Thierry-Kavčnikova, starša vaščana g. Zupan, pastir Pedro je g. Knittl. Ostale vloge pa so v isti zasedbi kakor dosedaj.

Gospodarstvo.

Priglasitev zasebnih žrebcev k licencovanju. Veliki župan mariborske oblasti razglasa na podlagi zakonitih predpisov o licencovanju žrebcev, da morajo lastniki žrebcev, ki nameravajo v prihodnji plemenitni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitve tujih kobil, prijaviti te žrebce najpozneje do 1. januarja 1927 pri onem srezkem poglavarju v čigar okolišu je žrebec postavljen. Pri zglastitvi žrebca, ki se izvrši pismeno ali ustmeno, se mora obenem naznaniti: a) ime, priimek, bivališče in občina žrebčevega lastnika, b) pasmo in red, starost in barvo, kakor tudi kraj, v katerem stoji žrebec. Za žrebce topokrvnih pasem pod širimi leti in za mružokrvne žrebce pod tremi leti se splošno ne dajo dopustila za spuščanje. Svoječasno bo razglasila drž. žrebčarna, kje in kdaj bo pregledovala komisija priglasene žrebce in dajala dopustila (licence). Skrajni razpisani rok je 1. januarja 1927; na pozneje došle prijave se ne bo moglo ozirati.

BORZE.

Ljubljanska borza, dne 9. decembra. Nobenega zaključka.

Zagreb, dne 9. decembra. Devize: Newyork kabel 56.76—56.96, London izplačilo 274.85—275.65, Pariz izplačilo 228—230, ček 56.55—56.75, Curih izplačilo 1092.75—1095.75, Dunaj izplačilo 798.5—801.5, Berlin izplačilo 1348.5—1351.5, Praga izplačilo 167.75 do 168.55, Budimpešta izplačilo 0.0794—0.0797, Italija izplačilo 245.03—247.03.

Curih, dne 9. decembra. Beograd 9.13, Newyork 518.125, London 25.1225, Paris 20.70, Berlin 123.175, Dunaj 73.0975, Praga 15.3575, Milan 22.425, Bukarešta 2.675, Sofija 3.73, Budimpešta 0.00725625.

JANEZ JARC POMILOŠČEN.

Včeraj dopoldne je deželni sodni senat sporočil Janezu Jarcu, morilcu Angele Kopacheve v Vašah, da je stol sedmorice odbil njegovo ničnostno pritožbo. Justifikacija nad Jarcem bi se morala izvršiti danes ob 7.15 in sta v ta namen že prispela v Ljubljano rabelj Mausner in njegov pomočnik Hart.

Včeraj zvečer pa se je raznesla vest, da je justifikacija Janeza Jarca odgodena.

Ob 1. uri pop. je poslal Jarčev branitelj dr. Žirovnik brzojavno prošnjo kralju, naj se justifikacija Jarca odloži, da se more z novimi pričami dokazati njegova nedolžnost.

Zvečer ob 7. uri sta prispeli na porotno sodišče in višje državno pravdnštvo dve brzojavki od zastopnika ministra pravde Milana Simonovića z vsebino, da se izvršitev smrtne obsodbe nad Janezom Jarcem ustavlja ter bo sledila pomiloščitev. Ko so mu to brzojavko prečiteli, se je Jarc pričel kar tresti od veselja.

Mnogi, ki so včeraj čakali po dve in še več ur na vstopnico k justifikaciji, pa so danes ob svojo »nenzacijo«. Zjutraj jim stražniki justične palače nikakor niso mogli dopovedati, da je justifikacija ustavljena in so šele po daljšem zatirjevanju odšli, razočarani nad tem, da so prikrajšani tako imenitnega »užitka«, kakor je to pogled na justificiranca.

Rudyard Kipling:

Knjiga o džungli.

Sedaj pa, ko je dal oče psu ime po njem, je bilo več upanja. Inuit ne stori tega, dokler mu fant ne pozna vožnje s psi, in Kotuko je bil več kot prepričan, da je o tem vedel več kot vsi.

Da bi mladi pes ne bil tako močnega života, bi bil poginil zavoljo tega, ker so ga preveč trpali z živžem in preveč po domače ravnali z njim. Kotuko mu je naredil majhno vprego z vlačnimi vrvmi, ga vlačil po celi hiši in vpil: »Aua! Ja aua!« (Pojdi na desno.) »Čoiačoč, ja aua!« (pojdi na levo). »Ohaha!« (Stoj.) Psetu ni bilo vse to nič kaj všeč, ker pa se je na ta način učil in utrjeval, in je bil prvič vpregen pred sanmi, je bil ves srečen. Sédal je v sneg in se igral z vlačno vrvjo iz kože morskega psa, ki je držala od njegove opreme do pitua, velike vrvi na sprednjem delu sani. Nato se je vprega spustila v tek in mladi pes je čutil, kako so težke, deset čevljev dolge sani tekle za njegovim hrbtom in ga vleklo v sneg. Kotuko pa se je smejal, da so mu solze prišle v oči. Za tem so prišli dnevi okrutnega biča, ki je žvižgal kakor veter po ledu, in tovariši so ga grizli, ker ni poznal svojega dela, vprega ga je drgnila; tudi ni smel več spati pri Kotuku, ampak zavzeti najbolj mirni prostor v veži. Žalostni so bili ti časi za mladega psa.

112

Tudi deček se je učil hitro kot pes, dasi je jako težavno voditi sani s pasjo vprego. Vsaka žival je vprega — in sicer najšibkejša najbližje vozniku — s posebno vlačno vrvjo, ki mu poteka pod levo sprednjo nogo do glavne vrvi, kjer je pritrjena s pomočjo nekakega gumba in petlje, ki se lahko odpre z zavrtom členkov in tako oprosti psa iz vprega. To je prav potrebno, ker se vrv mladim psom dostikrat zaplete med zadnje noge, kjer jih reže do kosti. Med tekom tudi vsi do zadnjega obiskujejo prijatelje in skačejo pri tem med vrvjo noter in ven. Nato se stepejo in posledica tega je, da so jim drugo jutro vrvi bolj zamotane kakor mokra ribiška vrvica. Velikemu delu vseh teh neprilik se izogneš s tem, da pravilno rabiš bič. Inuitski dečki se ponašajo s tem, da so pravi mojstri v uporabi dolge bičeve vrvice; vendar je lahko švrkniti proti gotovemu znaku na tleh, težavno pa sklanjati se naprej in zadeti izmikajočega se psa ravno za pleča, ko drive sani z vso histrostjo. Ako pokličeš enega psa, da bi ga švrknil, pri tem pa slučajno zadeneš drugega, se tadv na mestu stepeta in s tem ustaviš vse druge. Ali n. pr. ako potuješ s tovarišem in pričeta govoriti, ali ako začneš ti potujoč samo peti, se psi ustavijo, obrnejo, pa sedijo in poslušajo, kaj imaš povedati. Kotuko so psi ušli enkrat ali dvakrat, ker je bil pozabil privezati sani, ko se je bil ustavil; polomil je mnogo bičev ter potrgal nekoliko vrvic iz jermena, predno so mu mogli zaupati celo vprego osmero psov in lahke sani. Ko pa je bilo to v redu, je čutil, da je ime-

nitna oseba, in po gladkem črnem ledu je drvel z drznim srcem in urno roko s tako hitrostjo, da psi niso mogli hitrejši. Vozil je deset milj daleč do lukenj morskih psov. Kakor hitro je došel na lovišče, je oprostil eno vrvico od dolge vrvi in dal prostost velikemu črnemu vodniku, ki je bil tedaj najspretnjši pes vse vprega. Čim je pes zavohal dihalno luknjo, je Kotuko prevrnil sani, zasadil nekoliko odžaganih jelenjih rogov globoko v sneg, da psi niso mogli pobegniti. Nato se je splazil počasi naprej in čakal, da je prišel morski pes dihat. Tedajci ga je urno sunil s kopjem, privezanim na vrvico, in zvlekel morskega psa na rob ledu; v tem pa je prišel tudi črni vodnik in je pomagal vleči mrtvega morskega psa čez led na sani. Tedaj so se oglasili vpreženi psi, lajali in se penili od razburjenja, in Kotuko jih je švrkal z dolgim bičem vse po vrsti, dokler ni morski pes zmrznil, da je bil trd. Vrnitev domu je šele bila hudo delo. Natovorjene sani je bilo treba voziti po razklanem ledu, psi pa so posedli in gladni ogledovali morskega psa namesto da bi vlekli sani. Naposled so jo udarili po dobro utrti saninkasti peti proti vasi, glavo v tla, rep po konci, Kotuko pa je zapel pozdravljan od hiše do hiše pod tistim nejasnim zvezdanim posutim nebom »Anguttum taina tau-na-ne taina« ali po naše Pesem vračajočega se lovca.

(Dalje. prih.)

„Vinocet“

tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi

najfinjši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

Lokali

za engros manufakturno trgovino, opremljeni z inventarjem in dvigalom ter pisarniški prostori se oddajo takoj v najem. Vpraša se pri Oblačilnici Miklošičeva cesta.

DRVA - ČEBIN

Volfova 1/II. - Telef. 56

Stekleno

strešno opako imajo na voljo v zalogi Združene opakarne d. d. v Ljubljani

Širite „Narodni Dnevnik“!

NAČELSTVO GOSPODARSKE ZADRUGE „EKONOM“ v Ljubljani naznanja, da je njen član načelstva gospod

Bohuslav Skalicky

kmetijski svetnik, ravnatelj kmetijske šole na Grmu, odlikovan z redom sv. Save IV. r.

danes v bolnici Usmiljenih bratov v Kandiji nepričakovano preminul.

Pogreb se vrši iz Grma v soboto, dne 11. novembra ob 3. popoldne.

Slava spominu odličnega kmetijskega strokovnjaka!

NAČELSTVO GOSPODARSKE ZADRUGE „EKONOM“.

Najboljši šivalni stroj in kolo
je edino le

GRITZNER in ADLER

GRITZNER in ADLER

za dom, obrt in industrijo v vseh opreman.

Istotam pletilni stroj DUBIED

Pouk v vazenju b. brezplačen.

Večletna garancija

Delavnica za popravila.

Nizka cena, tudi na obroke.

Josip Petelinc
Ljubljana

Mim. Prodanova spomenika.

Mali oglasi.

Za vsako besedo se plača 50 par, za debelo tiskano pa Din 1.—.

Gospodinja

Išče mesta pri boljšem gospodu event. vdovu s tremi ali tremi otroki. Vajena je vseh hišnih del kakor tudi šivanja. Ponudbe prosi na upravo lista pod »Dobra gospodinja«.

Kontoristinja

vešča vseh pisarniških del ter obvlada perfektno hrvaški in nemški jezik išče primernega mesta v pisarni. Gre tudi nekaj mesecev brezplačno. Ponudbe prosi na upravo lista pod »Marljiva«.

Akademik

sprejme poučevanje srednješolca. Vešč je tudi italijanščine. — Ponudbe na upravo lista pod »Pouke«.

KMETIJSKA DRUŽBA ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI naznanja tužno vest, da je njen glavni odbornik

Bohuslav Skalicky

kmetijski svetnik, ravnatelj kmetijske šole na Grmu, odlikovan z redom Sv. Save IV. r.

danes v bolnici Usmiljenih bratov v Kandiji nepričakovano preminul.

Pogreb se vrši iz Grma v soboto 11. decembra ob 3. popoldne.

Slava spominu odličnega strokovnjaka!